

Skånska landstinget i Lund

Kungahyllningarna
vid Lerbäckshög

Med cykel till landstingets mötesplatser i Lund

I den här broschyren berättar vi om **det medeltida skånska landstinget** och de platser där landstinget samlades. För den som vill se på platserna själv så är det enklast att ta sig dit med cykel eller egen bil. En av platserna, Arendala, går inte nå med buss utan en längre promenad på omkring 3 km den sista biten.

Om man vill ta sig till platserna med cykel så kan man **hyra någon av Lunds publika cyklar** och man kan läsa mer om hur man gör det på [Lundahojs](#) och [DigiBikes](#) webbsidor. Det går också hyra cykel av [Fridhems cykelaffär](#).

Klicka på **de blå länkarna** i den här broschyren för att få mer information eller vägvisning i Google Maps.

Skånska landstinget

De fria männen samlades till landsting i de olika delarna av det **danska riket under medeltiden**. Det skånska landstinget, eller "**Skåninge landsting**" som det kallades, hölls i Lund som var en del av Danmark under nästan 700 år.

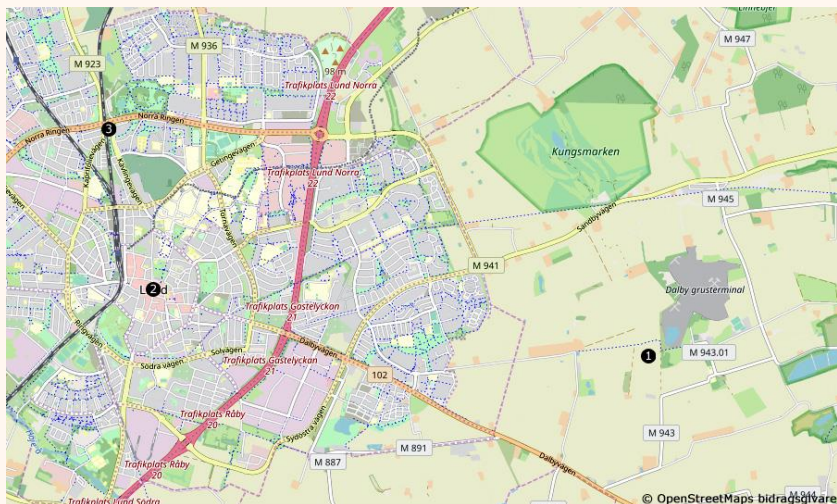
Under skånska landstinget lydde till en början alla **de delar av riket där Skånelagen gällde**, vilka var **Skåne, Halland, Blekinge och Bornholm**. Senare uppstod det egna landsting i de andra områdena och skånska landstinget omfattade då bara Skåne.

Till en början avgjordes det många olika slags ärenden som rörde landsdelen på landstinget men **från 1300-talet var det bara juridiska ärenden som behandlades**. Landstinget blev då en renodlad domstol dit ären-

den från härad- och birketing kunde överklagas.

Landstingen behandlade såväl civila mål som brottsmål och i vissa fall, som vid tingläsning av adelns sköte- och pantbrev, så utgjorde landstinget första instans. Städerna var i de flesta fall undantagna från skyldigheten att apellera eller vända sig till landstinget. De hade privilegiet att istället kunna vända sig direkt till kungen.

Domare på landstinget var en landsdomare, oftast en adlig person. Vid hans förfall inträdde hans ställföreträdare, landstingshöraren. **Fram till 1500-talet ingick även lekmän, s.k. tingmän bland ledamöterna**. Det ålåg en tingskrivare att föra protokoll och skriva ner domarna.

De tre platserna för skånska landstinget som hölls vid **Arendala (1)** under 900-talet, **Stortorget i Lund (2)** under 1100-talet och **Lerbäckshög (3)** från 1200-talet till 1600-talet.

1: Skånska landstinget vid Arendala under 900-talet

Skånska landstinget inrättades vid **Arendala tingsplats** någon gång i slutet av 900-talet, troligen under den danske kungen **Svend Tveskægs tid** eller möjligen redan på den danske kungen **Harald Blåtands tid**. Arendala tingsplats finns **omkring 6 km öster om**

Lund, högst uppe på en höjd mellan de två viktiga kyrkooorterna Lund och Dalby. **Uppe från höjden har man milsvid utsikt över det omgivande landskapet om det är klart väder.**

Platsen för Arendala tingsplats högst uppe på höjden mellan Lund och Dalby.

Den äldsta stavkyrkan som har hittats i Lund byggdes som en biskopskyrka omkring år 990 under Svend Tveskægs tid. Men nya rön tyder på att det var redan under Svend Tveskægs far, Danmarks kung Harald Blåtands tid, som Lund grundades. Om landstinget inrättades i samband med att Harald Blåtand enade och kristnade det danska folket så var det **kanske redan omkring år 960 som det inrättades på Arendala**. Bristen på skriftliga källor gör dock att det inte finns mycket information om vad som diskuterats vid Arendala tingsplats.

Hur man tar sig till Arendala tingsplats

Det är **nästan 7 km att cykla dit från Lund**, vilket tar mellan en halvtimme och en timme, och det är **bra cykelväg nästan hela vägen**.

Början av stigen upp på Arendala.

När man har kommit ut ur Lund cyklar man genom ett vackert öppet jordbrukslandskap i 3 km innan man är framme.

Den sista sträckan upp på höjden är också vacker men det är väldigt kraftig stigning. En bit av stigen är i så dåligt skick att **man behöver leda cykeln några hundra meter**. Men den sista sträckan är det fin cykelväg igen.

Den sista sträckan av stigen upp på Arendala.

Om man istället vill **ta sig till Arendala med bil** så ska man köra till **Hardeberga kyrka**. Sedan är det **en promenad på 450 meter** att gå **därifrån till höjden på Arendala**, och det är en bra promenadstig.

2: Skånska landstinget i Lund under 1100-talet

Någon gång under andra halvan av 1100-talet flyttade landstinget in till staden Lund. Saxo Grammaticus, som var historiker, författare och sekreterare hos ärkebiskop Absalon, beskrev hur Lundaborna gick ner framför Sankt Laurentius kyrka, dvs det som är domkyrkan numera, och **höll ting där 1180.** Det är **platsen för det som är Stortorget** i Lund numera.

Under slutet av vikingatiden, sedan någon gång innan domkyrkan byggdes, och i början av medeltiden stod det ett högt **torgkors** vid norra änden av Stortorget. Såna torgkors fanns i flera engelska städer vid den tiden som **en symbol för att kungen garanterade torgrifden** där det bedrevs torghandel. På den tiden var också **hela Stortorget träbrolagt** med plank av ek sedan början av 1100-talet.

Stortorget i Lund, platsen för skånska landstinget under andra halvan av 1100-talet.

Den skånska allmogen reste sig i ett **uppror mot ärkebiskop Absalon 1180–1181** i det s.k. skånska upproret. Orsaken till upproret var bl.a. ett **strikt utkrävande av biskopstiondet**. Ett annat var att vänner och släktingar till den förre ärkebiskopen Eskil, som var av skånsk börd, rensades ut från viktigare poster och ersattes med själländska stormän.

Absalon kallade därför de skånska stormännen till ting i Lund. På tinget möttes han och kungens närmaste man, Tord gälkare dock av busvisslingar och burop när de talade. Det finns också uppgifter som berättar att **kungens män råkade illa ut vid landstinget** och att en **av dem räddade sig genom att fly in i domkyrkan.**

Absalon lyckades inte dämpa upprorsstämningen och vid ett prästmöte förordade han därför att lägga Skåne under interdikt, dvs. att kyrkorna i Skåne skulle stängas. Skåningarnas representanter samlades då beväpnade utanför domkyrkan och interdiktet fullföljdes inte.

Ganska snart började det också riktas **kritik mot bristande ordning och utbredd fylleri** på landstinget i Lund. Det verkar som om landstingets möten utvecklades till **festliga sammankomster där mat, dryck och umgänge överskuggade de rättsliga processerna.**

Saxo Grammaticus beskriver hur **tingsförhandlingarna urartade helt i samband med upproret** när kungens närmaste man, Tord gälkare, och andra av kungens män försökte framföra sina åsikter.

"Tord påstod att deras vansinniga uppförande berodde på att de var fulla, det framgick också av att några av dem hade suttit och snarokat på mötet. Därför skulle man i framtiden inte hålla ting i en stad, utan ute på den öppna landsbygden så att fyllbultarna inte hade något annat val än att hålla sig nyktra."

3: Skånska landstinget vid Lerbäckshög från 1200-talet

Någon gång i slutet av 1100-talet eller början av 1200-talet flyttades alltså landstinget ut ur Lund igen. Den nya platsen för landstinget blev vid **Lerbäckshög** och även om det ligger inne i Lund numera så var det **omkring 1 km norr om Lund** vid den tiden. Lerbäckshög är **en gravhög från bronsåldern**

som finns kvar än idag. Numera är området där den finns en park som kallas för **Monumentparken** eftersom **Monumentet till minne över Slaget vid Lund** också finns där. Ett annat äldre namn på platsen är Sliparebacken.

Lerbäckshög där Margareta Valdemarsdotter hyllades 1387 som ny tronföljare för Danmark.

Tingsplatsen vid Lerbäckshög var inhägnad med **grova stockar** som användes som **bänkar för domaren och tingmännen** att sitta på och de kallades för **tingbänkarna**.

Lerbäckshög **användes sedan som plats för landstinget under resten av medeltiden och fram till någon gång i början av 1600-talet**. Landstinget vid Lerbäckshög var också **där som de flesta kungarna hyllades som nya tronföljare** och det ska vi berätta mer om strax.

Hur man tar sig till Lerbäckshög

Det är omkring **2 km** att **cykla från centrum av Lund till Lerbäckshög** vilket tar omkring 10 minuter.

Man kan åka till Lerbäckshög med buss också och busshållplatsen finns precis bredvid Lerbäckshög. Man åker med **stadsbuss 3 från Botulfplatsen till Monumentet** på 15 minuter. Man hittar mer **information om busstider** m.m. på **Skånetrafikens webbplats** eller i **Skånetrafikens app** för **Android** eller **iPhone**, och med hjälp av appen kan man också **köpa bussbiljett och betala med betalkort**.

Kungahyllningarna vid Lerbäckshög

Landstinget var det forum där en ny kung eller tronföljare hyllades av landsdelens befolkning. I ett valkonungadöme som det danska var ett sånt "godkännande" av folket nödvändigt för att kungen skulle kunna hävda sin makt.

Det var av hävd så att **en dansk kung valdes på Jyllands landsting i Viborg** och därefter for runt till de olika landstingen. **Den andra hyllningen skedde alltid på skånska landstinget i Lund** enligt den sed som gällde.

Enligt **ett dokument 1423** intygar en skara av rikets stormän att de varit "på **Lunds landsting i Skåne**, där den **andra hyllningen enligt rätt sed skall ske**, när man skall välja konung till riket".

Det saknas uppgifter om ifall några kungar och tronföljare hyllats på skånska landstinget redan så tidigt som på Arendala tingsplats. Men däremot finns det uppgifter om att **många av tronföljarna har hyllats vid Lerbäckshög** och här berättar vi om några av de hyllningarna och några andra händelser vid Lerbäckshög.

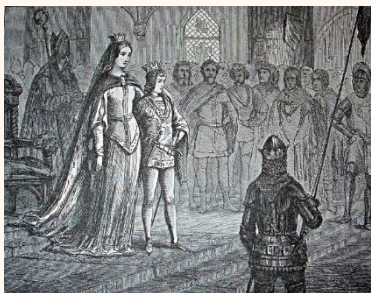
I en krönika berättas det om hur **ärkebiskop Jens Grand** tillfångatogs i Lundagård och

domprosten tillfångatogs i Lunds domkyrka under dramatiska former **den 9 april 1294**. De fördes sedan till **Lerbäckshög där de anklagades av kungen för högförräderi**.

År **1330** hade den danske kungen **Christoffer II** återinsatts på tronen och **hyllades vid Lerbäckshög**. Greven **Johan av Holstein** fick **Skåne som pant** för att han bidragit till det. Men **skåningarna gjorde uppror mot det nya styret** och en delegation från Skåne under ledning av ärkebiskop Karl Eriksen reste till Kalmar och förklarade att man hellre ville styras från Sverige. Efter förhandlingar löste **den svenske kungen Magnus Eriksson** in panten av Skåne **1332** och **hyllades sedan vid Lerbäckshög**.

1387 kom **Margareta Valdemarsdotter** till Lund med hjärtat och inälvorna efter sin son Olof som fram till då varit kung i Danmark och de begravdes i Lunds domkyrka. Sedan hölls det politiska överläggningar som ledde till att **Margareta hyllades vid Lerbäckshög som ny tronföljare**. Två år senare blev hon Kalmarunionens drottning Margareta.

1396 hyllades **Margaretas systerdotter Erik av Pommern** som medregent och ny kung för Danmark, och sannolikt också vid Lerbäckshög i Lund.

Drottning Margareta och Erik av Pommern.

1406 höll Margareta ett storslaget **bröllop i Lund för Erik av Pommern och Filippa av England** med flera veckors festligheter. En intressant sak med **Filippa** är att hon **var släkt i rakt nedstigande led med Rickard Lejonhjärtas**

Skånska landstinget efter att Skåne blivit en del av Sverige 1658

Skånska landstinget fortsatte att hållas i Lund en tid efter att Skåne övergått till Sverige 1658 också, men **den 19 juli 1683 hölls det sista landstinget i Lund**.

bror Prins John som man bl.a. ser i Ivanhoe på nyårsdagen.

1513 flyttade den danske kungen Christian II skånska landstinget till Landskrona men efter protester från bl.a. ärkebiskop Birger Gunnarsen så fick han flytta tillbaka det till Lund.

1535 hyllades Christian III som ny kung vid Lerbäckshög. Året därpå, **1536**, utfärdade han en recess som innebar att **reformationen i Danmark blev ett faktum** och det brukar räknas som **medeltidens slut i Danmark**. Det ledde sedan till att 22 av alla de 24 katolska kyrkorna och 4 klostren i Lund revs. Bara Klosterkyrkan och domkyrkan finns kvar än idag.

Den gamla ärkebiskopsborgen i Lundagård drogs in till den danska kronan efter reformationen och blev Lundagårds län. Den **30 januari 1584** utgick ett kungligt brev till länsmannen i Lundagårds län Corfits Viffert att han skulle bygga något slags estrad vid Lerbäckshög där de kungliga kunde framträda inför folket när **Christian IV skulle hyllas** som ny tronföljare.

Kungshuset som höll på att byggas i Lunda-gård sedan 1578 **färdigställdes också inför kungens vistelse i Lund**. Den **20 juli genomfördes sedan hyllningen vid Lerbäckshög**.

När **Christian IV:s son Christian** skulle hyllas 1610 så gjordes det dock inte vid Lerbäckshög utan istället **på Stortorget i Lund**. En tribun eller något slags läktare byggdes där och **den 15 april 1610** hyllades han. Det blev **den sista kungahyllningen i Lund**.

Kungahyllningarna var folkets godkännande av en ny tronföljare men hur ofta som själva **kröningen av tronföljarna till ny kung eller regent** också har skett i Lund är oklart. Det har åtminstone skett i några fall och möjligen i de flesta fall eftersom det var Lund som var säte för den danska ärkebiskopen. **Bl.a. kröntes Valdemar Sejr till ny kung för Danmark i Lunds domkyrka på juldagen 1202 av ärkebiskop Anders Sunesen**.

Skånska landstingets arkiv har till största delen gått förlorat. Det finns bara bevarat för tiden 1654–1683, och de handlingarna förvaras hos i Landsarkivet i Lund.